

Prekenverkstedet

Den Norske
Israelsmisjon

<https://www.israelsmisjonen.no/pv>

Vingårdssøndagen / 14. søndag i treenighetstiden – 30. august 2026

Søndagens tekster: Jes 27,2–6; 1 Kor 1,1–3 og Matt 20, 1–16

Vingårdens nåde

Til dagen

Denne søndagen blir kalt for Vingårdssøndagen, og vi finner den helt åpenbare grunnen for det i bibeltekstene. Både evangelieteksten og den gammeltestamentlige leseteksten har *vingården* som et hovedtema. Vingården er et bilde som vi finner igjen flere steder i Bibelen, og da i hovedsak i det gamle testamentet. Vingården er brukt som et bilde på Guds folk, Israel.

Det ser vi helt tydelig hos profeten Jesaja som sier: «*For vingården til Herren over hærskaene, det er Israels hus, og menneskene i Juda er hans kjæreste hage ...*» (Jes. 5,7) og likeså i det som er denne søndagens tekst, fra Jesaja kap. 27: «*Den dagen skal de si: Syng om den herlige vingården!*» (vers 2) og «*I dager som kommer, skal Jakob slå rot, Israel skal vokse og blomstre og fylle jorden med grøde.*» (vers 6).

Et annet sted i Bibelen som viser oss tydelig at det er Israel som er Guds vingård, finner vi i salme 80,9–10: «*En vinstokk tok du fra Egypt, du drev folkeslag ut og plantet den. Du ryddet plass for den så den slo rot og fylte landet.*» I salme 80 bindes bildet om vingården / vinstokken sammen med Israels hovedfortelling om befrielsen fra Egypt til det lovede land.

Gud er den store gartneren som tar vare på sitt folk, på tross av ugresset som så ofte skaper trøbbel i hans vingård. Slik sett handler ikke denne søndagen bare om å være en arbeider i Guds rike, i Herrens vingård, men den handler kanskje først og fremst om Guds nåde mot sitt eget folk.

Til teksten

Evangelieteksten på Vingårdssøndagen, den er hentet fra Jesu lignelse om *arbeiderne i vingården* i Matteus 20. Her forteller Jesus om en jordeier som tidlig gikk ut for å leie inn arbeidere til vingården sin (vers 1). Som så mange ganger før, så bruker Jesus et bilde som var kjent for hans jødiske tilhørere. Arbeidsformidlingen skjedde på torget. Det var her man møtte opp om man trengte arbeid og det var her man møtte opp om man trengte arbeidere for å få en jobb gjort. Og denne gangen er det altså en vingård som trenger litt ekstra hjelp.

Sannsynligvis er det snakk om sesongarbeidere, slik vi kjenner det fra blant annet jordbærproduksjonen i vårt eget land. Lønnen blir fastsatt, og den er én denar for dagen (vers 2).

Og så gjentar historien seg ut over dagen (vers 3–7). Denne vingårdseieren henter inn arbeidere både klokken 09.00, 12.00, 15.00 og 17.00. Kl. 17.00, den ellefte time, er bare én time før solnedgang og arbeidsdagens slutt. Når så kvelden kom, og oppgjørets time er kommet, skal arbeiderne få sin lønn. Vingårdseieren har gitt beskjed om at de som begynte arbeidet sist skal få lønnen sin først, og så videre. Alle fikk de én denar hver, som lovet (vers 9–10).

Dette provoserer de som begynte *«tidlig om morgenen»* (vers 1) og i alle fall før *«den ellefte time»* (v. 6–8). De protesterer på at de som har jobbet kort, skal få samme lønn som de som har jobbet lenge (v. 11–12). *«Lik lønn for likt arbeid»* er en kjent parole i fagforeningslivet, og slik burde det vel være i vårt samfunn. Men slik er det ikke i Herrens vingård. For Guds rike, det er et *«bakvendtland, der alt går an»*: *«Slik skal de siste bli de første og de første de siste.»* (vers 16).

Lignelsen om arbeiderne i vingården belyser egentlig det Jesus har sagt noe om i kapitlet foran. Så her kan man i prekenen gjerne ta opp noe om hvordan Bibelen henger sammen, og at kontekst er viktig. I Matteus 19,30 sier Jesus: *«... mange som er de første, skal bli de siste, og de siste skal bli de første.»* Jesus innsetter en ny orden. Lang og tro tjeneste er ikke noe som kvalifiserer til en ekstra utmerkelse i himmelen. Også de som ble en del av laget helt på slutten av dagen, på slutten av tiden, skal få del i Guds rike løfter.

I slutten av lignelsen får vi høre vingårdseierens svar på protestene (vers 11–12). Han sier: *«'Venn, jeg gjør deg ikke urett. Ble du ikke enig med meg om en denar? Ta ditt og gå! Men jeg vil gi ham som kom sist, det samme som deg. Har jeg ikke lov til å gjøre som jeg vil med det som er mitt? Eller ser du med onde øyne på at jeg er god?' Slik skal de siste bli de første og de første de siste.»* (vers 13b-16).

Avslutningen av lignelsen sier noe om Guds allmakt og om Guds godhet. Gud er Gud. Han er den som setter standarden, og han gjør det slik han vil. Han er en nådig Gud – og tjenesten for ham er nettopp av nåde, den er et privilegium. En gave. Noe vi har fått. Vi har fått være med, og vi har fått så uendelig mye. Ja, alt! Lignelsen går i rette med den egenrettferdighet som ofte kan ramme oss, egoismen som ikke er fremmed for noen av oss. Og slik sett viser lignelsen at det er et tydelig slektskap mellom de arbeiderne som klager på lønnen og den eldste sønnen i lignelsen om den bortkomne sønn i Lukas 15.

Guds nåde er stor, ufattelig stor.

Til prekenen

Prekenen denne dagen kan få peke på Guds trofasthet og kjærlighet mot sitt folk, uavhengig av hvor lang eller hvor trofast dette folks tjeneste har vært. Guds løfter, de står fast uavhengig av vår prestasjon i vingården, i tjeneste for Gud. Og Guds rettferdighet er langt mer enn vi kan fatte og forstå. Nåden er stikkordet.

I prekenen kan predikanten gjerne løfte frem Guds løfter, Guds storhet og Guds nåde som er så radikalt annerledes fra det vi kjenner fra vårt eget og andre menneskers liv.

Guds rike, himmelriket, er på mange måter likt et «*bakvendtland, der alt går an*». Bakvendtlandet hvor de siste skal bli de første, de minste skal bli de største, hvor blinde ser, hvor lamme går, hvor døve hører, ja, hvor døde til og med står opp. I dette landet får man ikke lønn etter fortjeneste, men av nåde.

Dette budskapet skal vi få være med å dele med hele verden: «... *jøde først og så greker ...*» (Rom 1,16). Det ser vi også i Jesajateksten: «*I dager som kommer, skal Jakob slå rot, Israel skal vokse og blomstre og fylle jorden med grøde.*» (Jes 27,6). Frelsen kommer fra jødene (jf. Jesus i Joh 4,22), noe bildet av vingården viser oss med tydelighet. Men også vi, de såkalte hedningefolkene, får være med. Vi er podet inn på treet, Israel (jf. Rom 11), og har fått del i de samme løfter om «*en ny himmel og en ny jord*» (se Jes 65,17 og Åp 21,1-4).

Til salmelisten

Når det gjelder salmer til Vingårdssøndagen vil jeg tenke langs to spor: misjon og Guds nåde. Det gjør at vi får flere gode salmer å velge mellom, men jeg vil her bare peke på noen få. Numrene er hentet fra Norsk Salmebok 2013.

La din vingård bære frukt, nr. 616, er en salme som passer godt denne dagen. Her går vingården igjen som refreng, og det er Gud som er i fokus. Han er den som gir frukt i sin vingård, ikke vi.

«*Takk, at jeg også fikk ditt kall og skal få være med!*» synger vi i en av de store misjonssalmene våre, nr. 691, *Din rikssak, Jesus, være skal*. Dette peker på den nåde det er at vi får være med som arbeidere i Herrens vingård.

Nr. 322, *Stor er din trofasthet*, er også en salme som passer godt til denne dagen. En klassiker av en salme som formidler Guds trofasthet og nåde mot sitt folk.

Benjamin Oscar-Andersen

prest og 1. vara til landsstyret i Den Norske Israelsmisjon

ba448@kirken.no